

Град осмишљен као добра журка

Успешан урбани дизајн је онај у којем има много zgodних места с којих се може и „шпијунирати“ и укључити у збивања

Градски простор би требало да садржи примарна места за седење, у која спадају клупе и столице, али и алтернативне опције: степенице, постоља статуа, споменике... (мобиљар за седење и лежање у четврти Хафен Сити у Хамбургу)

Јан Гел

Пола века уређује јавни простор

„Политика“ сваког другог понедељка објављује делове књиге „Градови за људе“, данског архитекте Јана Гела, који дуже од пола века прати и анализира развој градова. Гел је побољшао јавне просторе Копенхагена, Стокхолма, Роттердама, Лондона, Амана, Мелбурна, Сиднеја, Сан Франциска, Сијетла, Њујорка, Муската... Књигу „Градови за људе“ на српском језику објавио је ПАЛГО центар.

...Обиље пешака у граду не мора нужно бити показатељ доброг квалитета града – то што има много људи који се шетају наоколу може бити знак да има недовољно опција за превоз или да су раздаљине између различитих функција у граду превелике. С друге стране, можемо да тврдимо да чињеница да у граду има много људи који се баве неком другом активношћу, а не шетају, указује на добар квалитет града. У граду као што је Рим очљиво је да је број људи који стоје или седе на трговима већи од броја људи који се крећу. И они ту не бораве из нужде, већ зато што их на то подстиче квалитет града...

Кад год људи имају намеру да негде проведу одређено време, они траже место уз ивицу простора, и овај феномен се може дефинисати као „ефекат ивице“. Када стојимо уз ивицу, не ометамо кретање пешака па ту можемо да стојимо тихо

Општи критеријуми које место треба да задовољи да би било добро за седење јесу пријатна микроклима, адекватан положај, по могућности на ивици тако да су леђа заклоњена, добар поглед, сразмерно низак ниво буке да би могло да се разговара и одсуство загађења...

Ако неко место нуди посебне атракције, као што су вода, дрвеће, цвеће, леп простор, добра архитектура и уметничка дела, појединац жели да их добро види. У исто време, он жели да посматра живот и људе на месту на ком се налази...

Довољан број разноликих места за седење у граду може се обезбедити комбиновањем примарних и алтернативних места за седење. Примарна места за седење чини градски мобиљар који има наслон и рукохвате: градске клупе, појединачне столице и столице у кафићима. У сваком случају, наслони и рукохвате ће доприне-

Раније је било уобичајено да се зграде и градски мобиљар тако пројектују да, поред тога што имају естетске квалитете, они пружају и могућност да се на њих седне. У Венецији има свега неколико клупа, али зато постоји прегршт урбаних елемената који су погодни за седење...

Начелно говоримо, деца и млади могу да седе свуда и на свачему. Удобност, клима и материјали им не значе много. Ове две старосне групе обично највише користе алтернативна места за седење. Одраслима и старијим особама треба више комфора, па су они и ситничавији кад бирају где ће сести. Удобан градски мобиљар који, по могућности, има наслон и рукохвате, а и израђен је од материјала који су пријатни за седење често пресудно утиче на то да ли ће неко из ове групе људи желети да седне и проведе неко време у градском простору. Ако идеја

У примарна места за седење спадају и покретљиве столице попут оних које можемо наћи у парковима у Паризу или у Брајант парку у Њујорку. Ове покретљиве столице корисницима омогућавају флексибилност јер могу да их померају како им одговара да би нашли најприкладније место, микроклиму и поглед. Та слобода да можемо да померамо столице сама по себи нам пружа занимљиве могућности да преуредимо друштвени простор у складу с одговарајућим ситуацијама...

Како су кафићи емигрирали с Медитерана

Међу свим активностима везаним за боравак у градском простору у урбаној ивичној зони, кафићи с баштом на тротоару имају посебно значајну улогу у савременом градском окружењу. Током последње две или три деценије, угос-

Последњих година се култура кафића проширила на регионе у којима би сама помисао на то некада била незамислива (летње по подне, Рејкјавик, Исланд)

и дискретно. Ова позиција уз ивицу нам пружа бројне и важне предности: простор испред за гледање, леђа која су заштићена тако да ништа не може да нас изненади отпозади, а често и добру физичку и психолошку подршку... Детаљи на фасади, мобиљар и одређени архитектонски елементи такође представљају тачке ослонца за боравак у ивичној зони јавног простора. Стубићи на тргу Пјаца дел Кампо у Сијени су добар пример функције ослонца у животу града. Већи део активности на овом тргу одвија се близу, око неких од тих стубића или уз њих. Када је леп дан, у Сијени је немогуће наћи стубић који већ некоме не служи као ослонца. Замислите шта би се догодило када би све стубиће у Сијени изненада уклонили: многе активности које се ту одигравају остале би без „дома“, што би највероватније довело до драстичног смањења нивоа активности...

Када је реч о елементима градских фасада, нише и друга удубљења су увек најистакнутије и нарочито атрактивни простори за боравак. Лако је наћи ослонца у нишама: имамо на шта да се наслонимо, заштићени смо од ветра и лошег времена и имамо добар поглед на оно што се дешава. Привлачност ниша нарочито лежи у томе што нам оне омогућавају да будемо само делимично присутни у јавности...

Ствар је сасвим једноставна, градови добри за боравак имају фасаде с неравнинама и добре тачке ослонца. Насупрот томе, градови без ивица или с глатким фасадама без много детаља имају мало тога да понуде у смислу „психологије задржавања“.

Људима који треба да бораве извесно време у градском простору заморно је да стоје, па ће потражити место да седну. Што дужи боравак планира, особа ће пажљивије бирати место за седење...

ти удобности, ако људи који желе ту да проведу неко време, а и погодне су за старије особе којима је потребан ослонца док седе, седе и када устају. Наравно, и дизајн места за седење утиче на удобност, као и материјали од којих су направљена изолација и водоотпорност седишта.

Столице које се шетају по Брајант парку

Поред удобних, примарних места за седење која су постављена на добрим локацијама, често су потребне и алтернативне опције за седење, места на која људи могу неформалније и спонтаније да седну да се одморе или посматрају околину. Разни објекти се могу користити за седење: постоља, степеници, камење, стубићи, споменици, фонтане или сам партер.

У данима када је већа потражња за местима за седење, алтернативна места могу знатно допринети укупном избору места за седење у граду...

✗ Подземни пешачки пролази Цирих, Швајцарска (пре)

Столице које могу да се померају пружају нам удобну и флексибилну могућност за боравак у граду (Брајант парк, Њујорк)

урбаног простора намењеног свима уопште има неки смисао, он лежи у томе да је нарочито важно обезбедити прикладна места за седење старијим људима...

Приликом осмишљавања места за седење и њиховог положаја, као и избора дизајна и материјала за клупе, често се уопште не води рачуна о градском животу као таквом. Клупе су усидрене усред ничега, далеко од ивица, углова и отвора, а седишта често изгледају као плоче или „сандуци“, који одговарају дизајну околних објеката, али не и људима који би желели на њих да седну. Иако су мермер и полирани гранит материјали који су идеални за спољне услове, само јужно од Барселоне је пријатно да се седи на овим хладним материјалима, а чак и тамо је то изводљиво свега неколико месеци у години. Осим тога, нико неће дуго да седи на клупи која нема наслон...

✓ ...или директан прелаз у нивоу улице Цирих, Швајцарска (после)

титељске услуге на отвореном рашириле су се по градском простору. Ови кафићи су некада били карактеристични за медитеранске градове и културу, али је та идеја заживела и у градовима широм економски развијеног дела света. Како су становници градова постајали успешнији и имали више слободног времена, угоститељске услуге на отвореном су почеле да се шире од Финске до Новог Зеланда и од Јапана до Аљаске... До пре 20 или 30 година сматрало се да многи градови, међу којима и Копенхаген и Мелбурн, нису адекватни за кафиће на отвореном због климатских услова. У сваком од тих градова сада постоји више од 7.000 столица из кафића у центру града, и кафићи су полако повећавали број месеци током којих може да се седи напољу...

Право објашњење популарности кафића с баштом на тротоару и оно што је код њих најпривлачније је управо то: живот на улици...

Постоје добри разлози за то зашто је, готово без изузетка, време које тамо проведемо знатно дуже од времена које је потребно да се попије шољица кафе. Стварна „активност“ коју обављамо у кафићима се заправо своди на разоноду, прављење паузе и уживање у градском простору...

Подстицање људи на шетњу и вожњу бициклом у градском простору јесте почетак, али свакако није довољно. Морају да постоје могућности и да се седи и проводи време у граду. Зато су активности везане за боравак у градском простору клучне за живот града, али и клуч за град у ком се истински ужива. Људи бораве на местима која су лепа, смислена и пријатна за боравак. Добар град има много сличности с добром журком: гости остају зато што уживају.

Приредила Далиборка Мучибабић